

Noorteadlaste konverents

13. novembril 2008
Eesti Põllumajandusmuuseumis

TEESID

Ülenurme 2008

Toimetas Gerd Raassalu
Küljendas Maarika Tang
Kaane kujundas Marat Viires

Eesti Põllumajandusmuuseumi noorteadlaste konverentsil osalevad tudengid ja noored uurijad astuvad üles agraarajaloo ning põllumajandusteaduste aktuaalseid probleeme, valdkondi ja suundumusi kajastavate ettekannetega.

Võrguväljaanne: www.epm.ee/noorteadlasteteesid

© Autorid, Eesti Põllumajandusmuuseum

ISBN 978-9985-9760-7-4

ISBN 978-9985-9760-8-1 (PDF)

Mesindus Eestis

Mari-Liis Tang

Vastseliina Gümnaasium

Eestimaal tegeldi mesindusega juba üle 3000 aasta tagasi. Algselt peeti puude õõnsustes elavatele mesilastele meejahti. Aegamööda arenes sellest välja metsamesindus. Mesilasperesid hakati pidama metsas looduslike või kunstlike õõnsustega puudes ehk tarupuudes, tarupedajates. Muinasaja lõpul oli metsamesindusel arvestatav tähtsus – mesi oli siis ainuke magusaine, vaha järele valitses suur nõudmine Lääne-Euroopa turul.

Mesinduse areng

16. sajandil toimus mesinduse arengus tehnoloogiline muutus. Kasvavate mesipuude asemel võeti kasutusele pakktarud, mis valmistati puupakkudest ja paigutati metsas kasvavate puude otsa. Aja jooksul toodi tarud kodule üha lähemale ja toimus üleminek metsamesinduselt kodumesindusele. 18. sajandi lõpus hakati mesilasi valdavalt pidama kodu juures maa peal asuvates eritüübilistes pakktarudes.

Oluline muutus mesinduses toimus 19. sajandil tänu raamtaru kasutusele võtmisega ja kunstkärje ning meevurri leiutamisele. Mesinduse arengule aitasid igati kaasa alates 19. sajandi lõpust tegutsenud mesindusseltsid, mis korraldasid kursusi ja õppepäevi. 20. sajandi esimesel veerandil asutati aianduse ja mesinduse koole, avaldati mesindusalaseid trükiseid ja hakati välja andma mesindusajakirju. 1939. aastaks kasvas mesilasperede arv 106 000-ni.

Mesinduse arengule mõjus hävitavalt Teine maailmasõda. 1970. aastate teisel poolel lisandusid laialdane mürkkemikaalide kasutamine, looduse suurem saastatus ja varroalesta kiire levik mesilates. 1980. aastate lõpus valitses ka suur puudus suhkrust. Mesilasperede arvukus vähenes seetõttu 30 000 piirimaile.

Mesindus tänapäeval

Taasiseseisvunud Eesti Vabariigis koordineerivad mesinike tööd ja aitavad mesinduse arengule kaasa Eesti Aianduse ja Mesinduse Kesksekselts,

Eesti Mesinike Liit ja Eesti Meetootjate Ühendus. Nende töö tulemusena on mesindus tõusuteel.

Mesinduse olulisus

Mesilastelt saame mesindussaadusi: mett, vaha, õietolmu, suira, taruvai-ku, mesilasema toitepiima, mesilasmürki. Õitelt nektarit ja õietolmu kogudes tolmeldavad mesilased ühtlasi ligikaudu 80% putuktolmlevatest aia- ja põllukultuuridest, suurendades niiviisi saagikust. Mesilaste abil tolmeldamine parandab oluliselt ka viljade kvaliteeti.

Vastseliina Maarahva laat

Rauno Traagel

Vastseliina Gümnaasium

Vastseliina laata on korraldatud juba 14 aastat järjest. Algselt oli kauplejaid küllaltki vähe ja kauplemisvaldkonnad üsna kitsad, kuid aastatega on laat suureks ja võimsaks kasvanud. Praeguseks on laat saavutanud oma maksimumi – rohkem osalejaid pole enam võimalik mahutada.

Laada toimkond on säilitanud traditsioonilised üritused, mis rahvale meeldivad, nt köievedu üle Piusa jõe ja rammumehe võistlus. Laval on laadalistete ette astunud nii kohalikke kui ka kaugemaid esinejaid. Rahvamajas üles pandud näitustel on eksponeeritud kunsti alates Navitrolla töödest kuni Vastseliina klaasikoja vitraažideni.

Seminaridel on osalenud väga paljud riigid ja on loodud uusi sidemeid. Koostöös välisriikidega on algatatud palju uusi ühisprojekte, mis on toonud olulist kasu Vastseliina valla arengule ning teistele koostööpartneritele.

Traditsioonilistel simmanitel on esinenud huvitavad artistid ja bändid, kes on pakkunud jalakeerutamisevõimalust väga paljudele laadalistele nii Vana-Vastseliinas kui ka kahel viimasel aastal Lalli küünis.

14 aasta jooksul on Vastseliina Maarahva laat saavutanud oma tunnustuse Eesti suvistel üritustel.

Filmimees Ago Ruus

Signe Hanni

Vastseliina Gümnaasium

Võrumaal Vastseliinas sündinud ja kasvanud Ago Ruus on tuntud Eesti mängu- ja dokumentaalfilmide operaator. Tema tundliku kaamerasilma all on valminud 25 täispikka mängufilmi ja lühifilmi ning üle 50 dokumentaalfilmi.

Ruus on paljude loodusest ja loomadest jutustavate filmide režissöör, stsenarist, operaator. Eesti hobuse lugu kajastavad tema dokumentaalfilmid "Varjupaik", "Loojangule vastu", "Laulatatud hobustega".

Ago Ruusi on nimetatud õigustatult eesti hobuse sõbraks. Ta on Eesti Hobuse Kaitse Ühingu juhatuse esimees ja ajakirja *Oma Hobu* toimetaja. Lisaks enda jäädvustatud materjalile on Ruus otsinud ka vanu filmilinte ja fotosid Eestimaa hobustest.

A. Ruus on ka tuntud loodusfotograaf, keda on juba aastaid huvitanud hobuste ja ratsanike pildistamine. Tema näitust "Üle loojanguluhtade lähevad hobused" on eksponeeritud erinevates Eesti paikades. Tõuaretusinspeksiooni tellimusel on Ruus jäädvustanud fotodele üle 250 eesti tõugu mära ja täku.

Eesti maatõugu lehma käsitleb Ruusi dokumentaalfilm "Ilus armas nudi". "Kaheksa päeva nädalas" on aga film Võrumaa ühest ärksamast väikeettevõtjast - Nopri talu piimamehest Tiit Niilost.

Oma filmidega on Ago Ruus kogunud tuntuks nii Eestis kui ka rahvusvahelisel areenil.

Uudse kombineeritud fiksaatori kasutamine toruluu murdude fikseerimisel

Kalev Nõupuu, Ragnar-Toomas Kibur, Piret Männik, Denis Uksov
Tartu Ülikool

Väikeloomade ortopeedilises kirurgias kasutatakse tänapäeval toruluude murdude korral raviks erinevaid meetodeid – nii konservatiivseid kui ka operatiivseid. Meetodite erinevus on tingitud luumurdude mitmekesisusest, kusjuures ükski meetoditest ei saa olla maksimaalselt efektiivne kõikide murdude puhul. Põhifaktorid, mis kindlustavad luumurru kiirema paranemise, on täpne repositsioon, stabiilne luumurru fiksatsioon ja maksimaalselt varajane jäseme mobilisatsioon. Esmakordselt võttis kombineeritud fiksaatori kasutusele Arnold Seppo 1979. aastal inimesel. Samas peame arvestama, et postoperatiivne ravi inimestel ja loomadel baseerub täiesti erinevatel alustel. Loomade juures on väga oluline, et murdunud fragmente fikseeriv konstruktsioon oleks maksimaalselt tugev, kompaktne ja stabiilne, sest looma puhul ei saa arvestada asjaoluga, et ta oleks paranemise kestel liikumatult. Kõige olulisemaks luumurru paranemist mõjustavaks faktoriks loetakse murdunud luu otste maksimaalselt korrektset, tugevat ja stabiilset fiksatsiooni. Luumurdude katsete modelleerimiseks on olemas mitmed erinevad võimalused ning samuti kasutatakse luumurdude raviks ning fikseerimiseks erinevaid meetodeid.

Metoodika

Käesolevas eksperimentaalses töös uurisime luukoe regeneratsiooni intensiivsust pikkade toruluude murdude korral, kasutades uutset kombineeritud fiksaatorit. Fiksaator koosneb kahest lamelist, tugiplaadist, tugikruvidest (2 tk) ja kindlustuskruvidest (2 tk). Meie poolt on praeguseks opereeritud kolm lammast, kellele paigaldasime uudse fiksaatori. Operatsiooni käigus paigaldati lamellid toruluu sisse ning fikseeriti kruvidega tugiplaadi ja luu külge. Kõik kirurgilised protseduurid viidi loomadel läbi narkoosis (Domitor). Kogu katse jooksul jälgiti loomade füsioloogilist seisundit ning tehti röntgenoloogilised uuringud. Biokeemilisteks uuringuteks võeti kahe-nädalase intervalliga vereproove. Kontrollgrupi loomadele (2 lammast) pai-

galdati luumurru fikseerimiseks plaatfiksaator. Kahel esimese grupi loomal võeti teisel nädalal uuringuks biopsia luukoest. Katsed lõpetati 10 nädala möödumisel ning morfoloogiliseks uuringuks võeti opereeritud piirkonnast luukoe proovid. Neid uuriti histoloogiliste, immunohistokeemiliste ja skaneeriva elektronmikroskoopia meetoditega.

Tulemused

Füsioloogilise seisundi hindamisel kõrvalekaldeid loomadel ei täheldatud, vere biokeemiliste uuringute tulemused olid normis. Katsegrupil kinnitasid röntgenoloogiliste uuringute tulemused aktiivset luukoe regeneratsiooni kogu eksperimendi vältel. Plaatfiksaatoriga loomadel kulges luukoe regeneratsiooni protsess kauem, millele viitas aeglasem kalluse moodustumine. Morfoloogiliste uuringute tulemused näitasid, et periostaalse luukoe moodustumine uudse kombineeritud luufiksaatoriga loomadel oli aktiivne. Periostaalne kallus oli uudse fiksaatoriga loomadel reeglina väga mahukas ja sisaldas palju noort rakurikast sidekude. Plaatfiksaatoriga loomadel oli periostaalse kalluse hulk väiksem ning vastavalt sellele oli väiksem ka sidekoe hulk. Kõhrkoelises kalluses, mida oli suhteliselt vähe, domineeris hüaliinne kõhrkude (hüaliinset kõhrkude 7-8%, fibroosset kõhrkude 3-4%). Immunohistokeemilised uuringud näitasid mittekollageense küpsluu valgu osteokaltsiini ja kollageen I sisalduse langust kümnenädalaks, võrreldes katse algusega (teine nädal).

Järeldused

Uudse kombineeritud fiksaatori kasutamisel toimus luukoe regeneratsioon intensiivsemalt kui plaatfiksaatori kasutamise korral, seda kinnitavad röntgenoloogilised ja morfoloogilised uuringud.

Majanduskriis 1929–1933

Aiki Otsalt

Eesti Maaülikool

I Sissejuhatus:

- 24. oktoober 1929 – börsikrahhi algus ning tagajärjed (majanduslikud, poliitilised).
- 1931 – USA president Hoover kuulutas Euroopa riikidele moratooriumi sõjavõlgade maksmiseks. (Ainsana tasus oma võla Soome.)
- 1933 – Roosevelti *New Deal*.

II Majanduskriisi algus Eestis ning tagajärjed:

- 1927. aasta rahareformi käigus võeti kasutusele kroon, devalveeriti 1933.
- 1931. aastal hakati Euroopas rakendama uut majanduspoliitikat (kvoot, impordi- ja maksepiirangud, osalised monopolid).
- Valitsusel tuli sekkuda aktiivselt majandusellu (laenud, monopoliseerimine, doteeritud hindade süsteem).
- Kriis mõjus halvasti nii lina-, kartuli- kui ka loomakasvatatajatele.
- Leiti, et vana tootmis- ja turustamisviis tuleks asendada juhitava süsteemiga, kus esiplaanile tõuseks toodangu kvaliteet.
- Ekspordi korraldamiseks loodi Piimaühingute Keskliit.
- Majanduskriisi ajal suurenes maksejõuetute talude arv järsult ning sundmüüki pandud talude arv kasvas.

III Majanduskriisi tõusu periood:

- Kriisi ajal kehtestatud viljamonopol andis kiiresti positiivseid tulemusi.
- Asuti monopoliseerima teiste põllumajandussaaduste väljavedu, kindlustama nende hindu.
- Stabiliseeriti hinnad. (Kui maailmaturu hinnatase langes alla kindlaksmääratud taset, maksis riik põllumeestele hinnavahe kinni.)

IV Majanduskriis 2008:

- Paralleelid 1929.–1933. aasta kriisiga.
- Kas praegune majanduslangus on tingitud majanduskriisist või üldisest majandusaktiivsuse langusest?

Eesti keskkonnaprobleemid ning seadusandlus põllumajanduses

Katrin Pärn
Eesti Maaülikool

Oma ettekandes sooviksin esitada ülevaate põllumajandustootmisel tekkivatest keskkonnaprobleemidest, tuginedes keskkonnajärelevalve asutuste praktikale ning hetkel kehtivatele õigusaktidele. Samuti tooksin näiteid reaalselt toimunud õigusrikkumistest ning neile leitud lahendustest, milleni jõuti läbi ettevõtte algatuse või riiklikke sunnivahendeid kasutades.

Suuremate probleemidena käsitletakse järgnevaid teemasid:

1) loomapidamise käigus tekkiv sõnnik, selle nõuetekohane käitlemine; teema püstituses jälgitakse selle hoidmist ja laotamist. Õigusaktidest tulenevalt eksitakse valdavalt selle vastu, et laotamist tehakse valel ajal ja valedes kogustes ning veekogude läheduses.

2) vee- ja kemikaalivaldkonnast väärib ära märkimist asjaolu, et vastavad puhastid on amortiseerunud ja ei ole enam funktsionaalsed. Kemikaale, nt väetisi hoitakse inimestele ja loomadele kättesaadavais kohtades (vanad väetisekuurid, sageli katusteta või seinteta, vanad väetised sadevete käes).

3) silohoidlad, mis on vanatüübilised ning neil puuduvad silomahlade kogumissüsteemid – enamasti puudutab see väikeseid põllumajandusettevõtteid, kes hoiavad kokku silorullide ning tranšeede rajamise arvelt.

4) surnud loomade hoidmine välitingimustes, loomadele ja inimestele kättesaadavais ning nähtavais kohtades.

Identiteediprotsessist Võrumaa turismitalude näitel

Maarja Kaaristo

Tartu Ülikool

Võrumaal Rõuge ja Haanja vallas toimusid 2008. aasta juulis ja septembris etnograafilised välitööd sihtfinantseeritava teadusteema “Identiteedipoliitika dünaamilised perspektiivid – dialoogi ja konflikti analüüs” raames. Ettekanne annab ülevaate kogutud empiirilisest materjalist mõningate turismi-uurimise teoreetiliste ja metodoloogiliste küsimuste valguses.

Turismi kui üht kultuuriprotsessi olulist osa nii lokaalsel kui globaalsel tasandil tuleks mõista mitmekesise, keeruka ja dünaamilise kultuurinähtusena, mille uurimisel tuleb arvestada paljude erinevate tegutsejate, praktikate, huvide ja tõlgendustega. Turismitalunik on aktiivne tegutseja, kes loob ning taasloob iseend ja oma talu, ümbritsevaid kultuuriaspekte endale pidevalt sobivaks kohandades. Kohalik identiteet mõjutab seda, kuidas turismitalunikud oma talu presenteerivad. Teisalt on selge, et ka turism kui selline mõjutab nii turismitalunikke kui ka kohalikke elanikke ning paneb neid pidevalt oma identiteedi üle reflekteerima. Samuti mõjutatakse identiteedi (taas)loomist ka väljastpoolt, teadliku identiteedipoliitika käigus. Eelpoolmainitud üsna erineva laadi ja mõjuga elemendid põimuvad tervikuks, mida võib üldistades nimetada identiteediprotsessiks.